

Metafizik İyinin Yeniden İnşası

Taha Abdurrahman'da Ahlak

Yusuf ŞAHİN

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1536

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Eskiyeni Yayınları

Yayın No | Publication Number: 292

Kitap Adı: Metafizik İyinin Yeniden İnşası -Taha Abdurrahman'da Ahlak-

Book Title: The Reconstruction of the Metaphysical Good -Morality in Taha Abdurrahman-

ISBN: 978-625-5536-05-1

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786255536051

Yazar | Author: | Yusuf ŞAHİN | orcid.org/0009-0008-1205-3501

Kurum | Institution: Bingöl Üniversitesi

ROR ID: ror.org/03hx84x94

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book – Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 172

Yayın Tarihi | Publication Date: Ocak | January 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HPM | Felsefe | Philosophy

BISAC: PHI021000 | Din Felsefesi | Philosophy / Religious

THEMA: VFB | Felsefi Düşünce | Philosophy

LC: BD | Din Felsefesi | Philosophy of Religion

Atf Bilgisi | Cite as: Şahin, Yusuf. *Metafizik İyinin Yeniden İnşası -Taha Abdurrahman'da Ahlak-*. Ankara: Eskiyeni Yayınları, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

Metafizik İyinin Yeniden İnşası

Taha Abdurrahman'da Ahlak

Yusuf ŞAHİN

Ankara 2025

Yazar Hakkında

Yusuf Şahin

1998 yılında Yozgat'ta dünyaya gelen yazar, lise eğitimini memleketinde tamamlamıştır. 2016 yılında Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ni kazanan yazar, lisans eğitimi süresince Türkiye Diyanet Vakfı'nın "İlahiyat Akademi" programı ve Anadolu İlahiyat Akademisi'nin "Geleceğin Akademisyenleri Projesi" gibi birçok vakıf ve sivil toplum kuruluşunun sosyal bilimler alanındaki eğitim programlarına katılmış ve bu programları başarıyla tamamlamıştır (2017-2020).

2021 yılında Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun olan yazar, aynı yıl Selçuk Üniversitesi Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı'nda yüksek lisansa başlamıştır. Kariyerine 2022 yılında Konya'da "Sosyal İnovasyon Ajansı"nda proje asistanı olarak devam etmiştir. 2023 yılında Eskişehir Diyanet Akademisi'nden mezun olmuş ve 2024 yılında Selçuk Üniversitesi Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimini başarıyla tamamlamıştır.

Hâlihazırda Bingöl Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi, Din Felsefesi Anabilim Dalı'nda araştırma görevlisi olarak görev yapan Yusuf Şahin, İngilizce ve Arapça dillerine hakimdir. Akademik ilgi alanları arasında din felsefesi, ahlak felsefesi ve siyaset felsefesi yer almaktadır.

About the Author

Yusuf Şahin

Born in 1998 in Yozgat, the author completed his high school education in his hometown. In 2016, the author graduated from Ankara University Faculty of Divinity. During his undergraduate education, he participated in the training programs of many foundations and non-governmental organizations in the field of social sciences, such as the “Theology Academy” program of the Diyanet Foundation of Turkey and the “Academics of the Future Project” of the Anatolian Theology Academy, and successfully completed these programs (2017-2020).

In 2021, the author graduated from Ankara University Faculty of Divinity and started his master’s degree at Selcuk University, Department of Philosophy and Religious Studies in the same year. He continued his career as a project assistant at the “Social Innovation Agency” in Konya in 2022. In 2023, he graduated from Eskisehir Diyanet Academy and in 2024, he successfully completed his master’s degree at Selcuk University, Department of Philosophy and Religious Studies.

Currently working as a research assistant at Bingöl University, Faculty of Islamic Sciences, Department of Philosophy of Religion, Yusuf Sahin is proficient in English and Arabic. His academic interests include philosophy of religion, moral philosophy and political philosophy.

Kitap Hakkında

“Metafizik İyi”nin Yeniden İnşası:

Taha Abdurrahman’da Ahlak

Bu araştırmada Yeni Çağda hâkim olan seküler ahlak paradigmasına alternatif bir ahlak paradigması sunması yönünden Taha Abdurrahman’ın dine dayalı ahlak felsefesi incelenmiştir. Araştırmanın birinci bölümünde ahlak felsefesine dair yeni kavramsallaştırmalar ortaya konulmuştur. Burada oluşturulan kavramsal çerçeve ile ahlakı bir bakış açısı ve yaşam tarzı olarak ele alan kadim dünyadan ahlakın bireysel tercihlere indirgen-diği modern dünyaya geçiş süreci ele alınmıştır. Birinci bölümde ahlaklanmanın “metafizik iyi”den “etik iyi”ye doğru nasıl dönüştüğü üzerinden ahlak felsefesi tarihi yeniden okunmuştur. Bu bölümde ahlak felsefesinin ana hatları, ahlak alanındaki genel paradigmanın değişmesi gözetilerek belirli filozofların düşünceleri çerçevesinde ele alınmıştır. Araştırmanın ikinci bölümünde ise ahlakın bireysel tercihler ve özgürlükler alanına indirgenmesine karşı Taha Abdurrahman’ın alternatif bir paradigma inşa etme girişimi incelenmiştir. Burada Taha Abdurrahman’ın düşünsel serüveni, epistemolojik metodu, insan doğasına yaklaşımı, aklı ele alışı, dine ve ahlaka bakışı ele alınıp bu düşüncelerin tıpkı kadim dünyanın paradigması gibi nasıl bütüncül bir yapı arz ettiği ortaya konulmuştur. Nihayetinde Taha Abdurrahman’ın ahlak felsefesinin genel hatlarını ortaya koyan araştırma, onun kullandığı kavramların birbirleriyle ilişkiselliği gözetilerek sentez yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Din Felsefesi; Din-Ahlak İlişkisi; Taha Abdurrahman; Metafizik İyi; İlahi Sözleşme ve Emanet Paradigması; İnsan; Din, Ahlak, Akıl

About the Book

The Reconstruction of the “Metaphysical Good”:

Morality in Taha Abdurrahman

In this study, Taha Abdurrahman’s religion-based moral philosophy is analyzed in terms of its offering an alternative moral paradigm to the secular moral paradigm dominant in the New Age. In the first part of the study, new conceptualizations of moral philosophy are demonstrated. In this part, the history of moral philosophy is reread through the transformation of morality from the “metaphysical good” to the “ethical good”. In this section, the main lines of moral philosophy are discussed within the framework of the thoughts of certain philosophers, taking into account the change in the general paradigm in the field of morality. In the second part of the study, Taha Abdurrahman’s attempt to construct an alternative paradigm against the reduction of morality to the realm of individual preferences and freedoms is analyzed. Here, Taha Abdurrahman’s intellectual adventure, epistemological method, his approach to human nature, his approach to reason and his view of religion and morality are discussed. In this way, the question of how these ideas present a holistic structure -just like the paradigm of the ancient world- is revealed. In the end, the research, which reveals the general outlines of Taha Abdurrahman’s moral philosophy, is synthesized by considering the interrelatedness of the concepts he used.

Keywords: Philosophy of Religion; Religion-Morality Relationship; Taha Abdurrahman; Metaphysical Good; Paradigm of Divine Contract and Trusteeship; Human; Religion; Morality; Reason

TEŞEKKÜR

Araştırma sürecinde bana destek veren, kıymetli vaktini ayıran, üzerimde büyük emeği olan yüksek lisans tez danışmanım Prof. Dr. Osman Zahid Çifçi hocama teşekkürü borç bilirim. Akademik motivasyonumun ve epistemik altyapımın gelişiminde şüphesiz büyük emekleri olan Prof. Dr. Celal Türer hocama ve Prof. Dr. Hasan Yücel Başdemir hocama gönülden şükranlarımı sunarım.

Bu süreçte farklı mekanlarda olsak da sevgi ve samimiyetlerini her yerde hissettiğim annem Ayşe Şahin'e, babam Sezai Şahin'e, kardeşlerim İrem Hatun Şahin ve Selim Efe Şahin'e en içten teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca bu kitabın basılması ve dağıtılmasına özveriyle katkıda bulunan Eskiyei Yayinevi editörü Hüseyin Nazlıaydın'a, editör yardımcısı Muhammed Ahmet Tonkuş'a ve tüm çalışanlarına teşekkür ederim. Sizlerin profesyonelliği ve destekleri olmadan, bu kitap okuyuculara ulaşamazdı.

Yine bu süreçte beni yalnız bırakmayan dostlarım Muhlis Sönmez'e, Büşra Kurt'a, Merve Taş'a ve Tolga Ayata'ya destekleri için müteşekkirim.

İthaf

Hayatıma neşe katan Aybüke'me...

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	9
ÖN SÖZ	15
GİRİŞ	17

BİRİNCİ BÖLÜM

HAKİKAT İLE İLİŞKİSİ BAĞLAMINDA AHLAK.....	27
1.1. Etik ve Moral/Ahlak Kavramlarının Analizi.....	27
1.1.1. Etik ve Moral/Ahlak Kavramlarının Tarihsel Analizi.....	28
1.1.2. Etik ve Moral/Ahlak Kavramlarının Etimolojik Analizi.....	32
1.1.3. Taha Abdurrahman'da Etik ve Moral/Ahlak Kavramları.....	36
1.2. Ahlak Felsefesi Tarihini Yeniden Okumak	38
1.2.1. İlk Çağda Ahlak Felsefesi	40
1.2.2. Orta Çağda Ahlak Felsefesi	54
1.2.3. Yeni Çağda Ahlak Felsefesi	64
1.2.3.1. Rönesans Felsefesi ve Ahlak	65
1.2.3.2. Modern Felsefe ve Aydınlanmada Ahlak	74
1.2.3.3. Aydınlanma Sonrası Ahlak	84

İKİNCİ BÖLÜM

TAHA ABDURRAHMAN'IN METAFİZİK İYİYE DAYALI AHLAK ANLAYIŞI.....	99
2.1. Taha Abdurrahman'ın Düşünsel Serüveni	99
2.2. Alternatif Epistemolojik Metot: Diyalojik Rasyonalite	109
2.3. İnsanın Mahiyeti ve Ahlak	118
2.4. Akıl ve Ahlak İlişkisi	123
2.5. Metafizik İyinin Yeniden İnşası: Ahlak ve Dinin Birliği	138
SONUÇ	155
KAYNAKÇA	161
DİZİN.....	169

ÖN SÖZ

Ahlak felsefesi tarihi boyunca ahlaki olan, iyi olan veya doğru olan eylemler birçok farklı gerekçeyle “yapılması gerekenler” olarak temellendirilmişlerdir. Aynı zamanda ahlaki olmayan, kötü olan veya yanlış olan eylemler farklı gerekçelendirmelerle “yapılmaması gereken eylemler” olarak temellendirilmişlerdir. Dolayısıyla iyinin yapılması, kötünden uzak durulması anlamındaki ahlaklanmaya bakış açısı da dönemden döneme farklılık göstermiştir. İçinde bulunulan post modern çağda Batı düşüncesi ahlaklanmayı, bireylerin özgürlükçü tutuma sahip olduğu, iyi ve kötünün bireylerin tercihleri tarafından belirlendiği bir alana taşımıştır. Taha Abdurrahman’a göre ahlaklanmanın böylesi bir hal alması, dünya ve insanlık için zararlı sonuçlar doğurmuştur. Dünya savaşları, kıtlık, küresel ısınma, sömürü düzeni gibi olgular bahsedilen zararlı sonuçlara örnek olarak verilebilir. Taha Abdurrahman, bu zararlı sonuçların ortadan kaldırılması ve bunların yerine daha faydalı sonuçlar yaratacak yeni bir ahlak sistemi için öneriler sunmaktadır. Taha’nın önerdiği yeni ahlak sistemi, her ne kadar ismi yeni olsa da kadim dünyanın holistik bakış açısıyla benzer bir yapıya sahiptir. Bu anlamda Taha’nın din temelli bir bakış açısına sahip olduğu ve ahlaklanmayı bir dünya görüşü olarak ele aldığı görülmüştür. Taha’nın sunduğu ahlak sisteminin içinde bulunduğu post modern dönemde ses getirecek türden bir sistem olduğu anlaşılmaktadır. Bu çalışmada Taha Abdurrahman’ın sunduğu alternatif ahlak sistemi, ahlaklanma bağlamında oluşturulan kavramsal altyapıyla bütüncül bir şekilde incelenmeye çalışılmıştır.

Akademik çalışmalarıyla dil felsefesi olarak bilinen Taha Abdurrahman, kurduğu ahlak sistemiyle daha ziyade din felsefesi olarak ön plana çıkmaktadır. Onun din ve ahlak ilişkisini konu edinen bu araştırma, filozofun ahlak felsefesini kendi sistemi içerisinde ve bu sistemin cevap ürettiği Batı düşüncesi ahlak felsefesi tari-

hi içerisinde ele almayı amaçlamıştır. Taha Abdurrahman'ın felsefi sistemini kurarken Arapça temelli birçok yeni kavram üretmesi ve bu kavramların birbiriyle ilişkisinin bizzat kendisi tarafından açıkça belirtilmemesi araştırmanın zorluklarından birini oluşturmaktadır. Bununla beraber araştırmanın ele alınma nedeni bu zorluğu gidererek onun ahlak felsefesini oluşturduğu düşünsel zeminlerle ilişkilendirerek açıklamaktır. Bu anlamda araştırmada, filozofun oluşturduğu kavram karışıklığını onun felsefesinin cevap üretmeyi hedeflediği Batı düşüncesi ahlak felsefesi zemininde açıklığa kavuşturmak amaçlanmıştır. Araştırmanın hem Taha Abdurrahman'ın ahlak felsefesindeki ilişkili kavramları birleştirmesi hem de onun ahlak felsefesinin Batı düşüncesiyle ilişkisini göstermesi açısından literatüre katkı sunması beklenmektedir. Bu araştırmanın eksiklik içermesinin mümkün olmasıyla beraber din felsefesi ve ahlak felsefesi literatürüne zenginlik katması beklenmektedir.

Araştırma sürecinde teze ve entelektüel gelişimime katkılar sağlayan, danışman hocam Prof. Dr. Osman Zahid Çifçi'ye teşekkürlerimi sunuyorum.

Yusuf ŞAHİN
Bingöl 2025